

Marito mantshwa ma Afrika ma pfuna ku kurisa matshalatshala ma misava eka vuvonikeri bya xibalo

Cape Town, 6 Ravumune Mawuwani 2023 – [Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga](#) byi rhurherile Nhlengeletano ya vu 13 ya Pfhumba ra Afrika eka masiku mambirhi, ku hlanganisa kun'we Vakhomixinara-Angarhelo va vulawuri bya xibalo eAfrika, vayimeri va xiyimo xa le henhla, vativi, ku katsa na mihlangano ya xifundza na ya misava hinkwayo na vaakitiko.

Nhlengeletano yi pfuriwile ximfumo hi **Holobye wa Timali wa Afrika-Dzonga, Ttn Enoch Godongwana** loyi a tiyisiseke nkoka wa switirho swa vuvonikeri bya xibalo eka nsirhelelo wa vulawuri bya xibalo ku lwa na nkavulandzelelanawu bya xibalo: "Swiyimo swa misava swa vuvonikeri bya xibalo swi mbhonyerile ku va xitirho xo hetiseka eku lweni na mpapalato wa xibalo na mikhuluko yin'wana ya timali leti nga ri ki enawini (IFF) no tumbuluxa xibalo xo engetelela laxi yimeleke ku vekisiwa eka nhluvukiso na nyiketo wa vukorhokeri bya mani na mani." U hlohloterile *Global Forum* ku "ya emahlweni yi tirhela matiko ma Afrika no seketela *Africa Initiative* eka matshalatshala ma yona ku aka no ndlandlamuxa vuswikoti bya yona ku tirhisa swiyimo swa Cincano wa Vukorhokeri eka kotelo ro hetiseka etikweni."

"Nxungeto wa xibalo hinkwako, i nxungeto wa xibalo hinkwako. Vulawuri bya xibalo byi vitaniwile ku tirhela tirhelovutinyiketeri ra cinco eka ntsakelo wa tiko ra Afrika ngopfungopfu. Ntirhisano i wa nkoka loko hi fanele ku tirhela nkumisiso wa hina lowu averiweke eka mfambiso wo hetiseka wa switirhisiwa ku lwa na vupfumalantirho na nkandzanganano," ku vurile **Edward Kieswetter, Khomixinara wa Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) na Mutshamaxitulunhlanganelo wa Africa Initiative**.

"Hi tshama hi tiyimiserile eka vutinyiketeri bya hina ku pfuna matiko ma Afrika ku ololoxa mitlhonthlo hinkwayo eku tirhiseni no vuyerisa ku suka eka swiyimo swa vuvonikeri bya xibalo. Kun'we, hi nga humelela eka swo tala," ku vurile **Philippe Kokou B. Tchodie, Khomixinara Angarhelo wa Hofisi ya Xibalo ya Togolese (OTR) na Mutshamaxitulunhlanganelo wa Africa Initiative**.

"Tiphurogireme ta hina ta sweswinyana, *Train the Trainer* na [Women Leaders in tax Transparency](#), swi kombisa mivuyelo ya kahle eAfrika naswona hi ta landzelela no kurisa matshalatshala ku pfuna ku ndlandlamuxa vuvonikeri bya xibalo ku vuyerisa matiko hinkwawo ma Afrika na vaakitiko va wona," ku vurile **Zayda Manatta, Nhloko ya Matsalana ya Global Forum**.

Nhlengeletano yi hlanganile na nsimeko namuntlha wa [Tax Transparency in Africa 2023](#) leyi nyikaka matiko ma Afrika miantswiso ya sweswinyana eku lweni na timhaka letikulu ta mpapalato wa xibalo na mikhuluko yin'wana ya timali leti nga ri ki enawini (IFFs) hi ku tirhisa ntirhiso lowu engeteriweke wa vuvonikeri bya xibalo na cincano wa vuxokoxoko (EOI) eka swikongomelo swa xibalo, ku katsa na khiti ya xitirho ya *Global Forum* ya eka vuyiselo wa mpfuneto wa ntlulandzilekani wa swikoxo swa xibalo.

Xiviko xa 2023 xi angarhela matiko ma 38 ma Afrika. Xi kombisa nkucetelo wa kahle swinene eka matshalatshala ma *Africa Initiative* eka ndlandlamuxo lowu ya ka emahlweni wa vulawuri bya xibalo na nhlengeleto wa wona wa xibalo. Xi tlhela xi hlamusela migingiriko yo aka vuswikoti lebyi rhwariweke hi *Global Forum* na vanakulorhi va yona eAfrika eka 2022 no ringanyeta makungu mo vonaka eka ku humelela ku ya emahlweni.

Ku humelela loku vonakaka eka malembe ma sweswinyana ku katsa na:

- Matiko ma Afrika hi nhlengelo ma vikile ku va ma hlengeletile ku tlula EUR 310 million tanihi mbuyelo wo kongoma wa cincano wa vuxokoxoko eka xikombelo (EOIR) ku sukela hi 2014,

naswona kwalomuya ka EUR 1.69 billion ya swibalo swo engetelela (xibalo, ntswalo na mixupulo) swi boxiwile eka xifundza ku sukela hi 2009, hi ku tirhisa tiphurogireme ta mpaluxo hi ntsakelo leti simekiweke ku nga si va na micincano yo sungula ya otomatiki, EOI na milavisiso ya malinghena na tiasete ta le ndzhandzheni. Ro sungula, tiko rin'we ra Afrika ri vikile ku va ri hlengetile swibalo swo engetelela (EUR 10.6 million hi 2022) hi ku tirhisa switiviwa swa CRS.

- 23 wa matiko ma Afrika sweswi i mavandla ma [Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters](#), ya matlhelonyingi, i xitirho xo angarhela swinene xa swiyimo hinkwaswo swa ntirhisano ku lwa na nkavulandzelelanawu wa xibalo, ku nga ku ndlandlamuxa tinetiweke ta vuxaka bya wona bya EOI.
- Ku fikela sweswi, 10 wa matiko ma Afrika ma tinyiketerile eka [automatic exchange of financial account information](#) (AEOI) hi siku ro karhi naswona ma languteriwile ku endla tano kwala kusuhi, hi mpfuneto wa *Global Forum* na vanakulorhi va yona.
- Mitirho ya 15 yo letela yi lulamisiwile hi 2022 no phakeriwa eka vatrhi va 1 170 lava yimelaka matiko ma Afrika ma 37. Ku engetelela, ku tlula 1 800 wa vatrhi vo engetelela va leteriwile eka EOI hi valeteri va laha kaya lava ngheneleleke eka phurogireme ya [Train the Trainer](#).
- Matiko ma Afrika ma 4 (Rhiphabuliki ra Congo, Angola, Zimbabwe na Sierra Leone) ma joyinile *Global Forum* tanihi [swirho swa vu 165, 166, 167 na 168](#) ku sukela hi Khotavuxika 2022, ku kombisa ku ya emahlweni ku tekeriwa enhlokweni ko tika eka swa tipolitiki eka ajenda ya vuvonikeri bya xibalo ya misava.

Yi simekiwile hi 2014 naswona sweswi yi seketeriwile hi khumentsevu wa vahanani na vanakulobye va nhluvukiso, [Africa Initiative](#) ri lava ku tiyisisa leswaku matiko ma Afrika ma longisiwile ku nghenelela eka ku xolola miantswiso eka vuvonikeri bya misava, ku lwa na mpapalato wa xibalo ku antswa na Mikhuluko yin'wana ya Timali leti nga riki Enawini ku antswisa mfambiso wa switirhisiwa ku seketela nhluvukiso wa swona.

Global Forum ya Misava i nhlngano wo rhangela wa matlhelonyingi wo tiyisisa leswaku vulawuri emisaveni bya landzeleriwa – no tirhisiwa hi ku hetiseka – cincano wa vuxokoxoko hi ku komberiwa ka ntolovelo na ntolovelo wa cincano wa vuxokoxoko haswimbirhi. Swikongomelo leswi swi humelerisiwa hi ku tirhisa nandzeleriso wa matimba na phuroseso ya nxopaxopo wa titangha. *Global Forum* ya Misava yi tlhela yi fambisa phurogireme ya matimba yo aka tshaku ku seketela swirho swa yona eku tirhiseni ka swiyimo no pfuna vulawuri bya xibalo ku tirhisa ku antswa ka tichanele to avelana vuxokoxoko bya ntlulandzilekani.

Mayelana na vuxokoxoko byo engetelela tihlanganise na:

Ttn Anton Fisher, SARS Media Unit, afisher2@sars.gov.za; nomboro ya vutihlanganisi +27 82 070 3674.